

Praktische gids voor het publiceren van HU Onderzoek

“Zichtbaarheid van Kennis”

Auteurs

Sietske Douna

Appie Bieze

Hogeschool Utrecht

Bibliotheek, 2017

Praktische gids voor het publiceren van HU Onderzoek

Inhoudsopgave

Inleiding	p. 2
1. Open access publiceren	p. 3
2. HU repository: Sharekit	p. 5
- <i>HBO Kennisbank</i>	
3. HU procedure voor het uploaden van publicaties	p. 7
4. Auteursrechten	p. 9
5. Platforms voor het delen van onderzoek	p. 11
- <i>Researchgate en Academia</i>	
6. Vindbaarheid van publicaties en unieke auteursnamen.....	p.
- <i>DAI, ISNI en ORCID</i>	
7. Aanvragen ISBN nummer	p. 13
8. Ondersteuning HU Bibliotheek	p. 14
Meer lezen?	p. 16

Inleiding

Door het ondertekenen van de ‘Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities’ (2009) hebben Nederlandse hogescholen en universiteiten zich ten doel gesteld zo veel mogelijk publicaties beschikbaar te stellen voor de samenleving. Onderzoeksresultaten, van onderzoek dat gefinancierd is met publieke middelen, worden hierdoor vrijgegeven om te kunnen (her-) gebruiken.

Hogeschool Utrecht (de HU) roept daarom de eigen onderzoekers op om hun publicaties te plaatsen op openbare websites van de HU of op gezamenlijke websites in het hoger onderwijs.

“We streven ernaar dat ons onderzoek brede impact heeft, we willen onze kennis delen met ons werkveld en ons onderwijs. ... en zorgen we dat publicaties van onze lectoren en docent-onderzoekers zoveel mogelijk in open databanken op internet te vinden zijn. Onze eigen publicatiedatabank op www.hu.nl is gekoppeld aan de HBO Kennisbank en aan Narcis. ...”; aldus CvB lid Anton Franken¹

Waarom deze gids?

De HU Bibliotheek (HUB) heeft een ondersteunende rol in het proces van onderzoek publiceren op de HU. Met deze gids beoogt de bibliotheek de onderzoeker wegwijs te maken in dit proces door uitleg te geven over:

- De procedures voor het openbaar en toegankelijk maken van onderzoekspublicaties via openbare (wetenschappelijke) platforms.
- Open access publiceren.
- Auteursrechten die gelden voor het publiceren van eigen onderzoeksmateriaal.
- Duurzame opslag van onderzoekspublicaties.
- Terugvindbaarheid van onderzoekspublicaties.

N.B. Alle internetadressen, organisaties en relevante links waar de tekst naar verwijst, staan vermeld in **Meer lezen?** p. 16.

¹ Artikel A. Franken, zie:

<http://www.onderzoek.hu.nl/Onderzoeksbeleid/Onderzoeksresultaten-breed-beschikbaar-voor-praktijk-en-onderwijs.aspx>

1. Open access publiceren

Open access publiceren is wetenschappelijke informatie vrij toegankelijk beschikbaar maken voor de samenleving. De informatie wordt gratis en online gedeeld, zonder verdere (toegangs-) beperkingen. De auteur stemt in met het verspreiden van het werk en er is een geschikte technische uitrusting om die verspreiding te ondersteunen.

Traditioneel publiceren

De onderzoeker stuurt het manuscript naar een tijdschrift. Het tijdschrift zorgt voor de reviewers, het plaatsen van het artikel en het drukken en verspreiden van het tijdschrift. Universiteiten en hogescholen sluiten met de uitgeverijen licentieovereenkomsten af, en betalen hiermee abonnementsgeld voor de tijdschriften. De studenten en medewerkers van deze onderwijsinstellingen hebben zo vrij toegang tot de artikelen van de tijdschriften.

Open access publiceren; twee routes

De groene route:

Na publicatie in een tijdschrift stellen universiteiten en hogescholen hun publicaties in eigen digitale archieven (zgn. repositories, zie hoofdstuk 2) kosteloos beschikbaar voor het publiek. Vaak stelt de uitgeverij een embargoperiode vast, na de embargoperiode mag de publicatie vrijgegeven worden via de eigen repository.

De gouden route:

Bij de gouden route bieden uitgeverijen de wetenschappelijke artikelen online en kosteloos aan. De auteur of de werkgever, of de organisatie die het onderzoek financiert, betaalt de publicatiekosten.

Tijdschriften kunnen volledig open access zijn, zoals de titels van *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*. Maar er zijn ook tijdschriften die slechts een deel van de artikelen open access publiceren en de overige artikelen op de traditionele wijze, de zogenaamde 'hybride' tijdschriften.

Nieuwe ontwikkelingen:

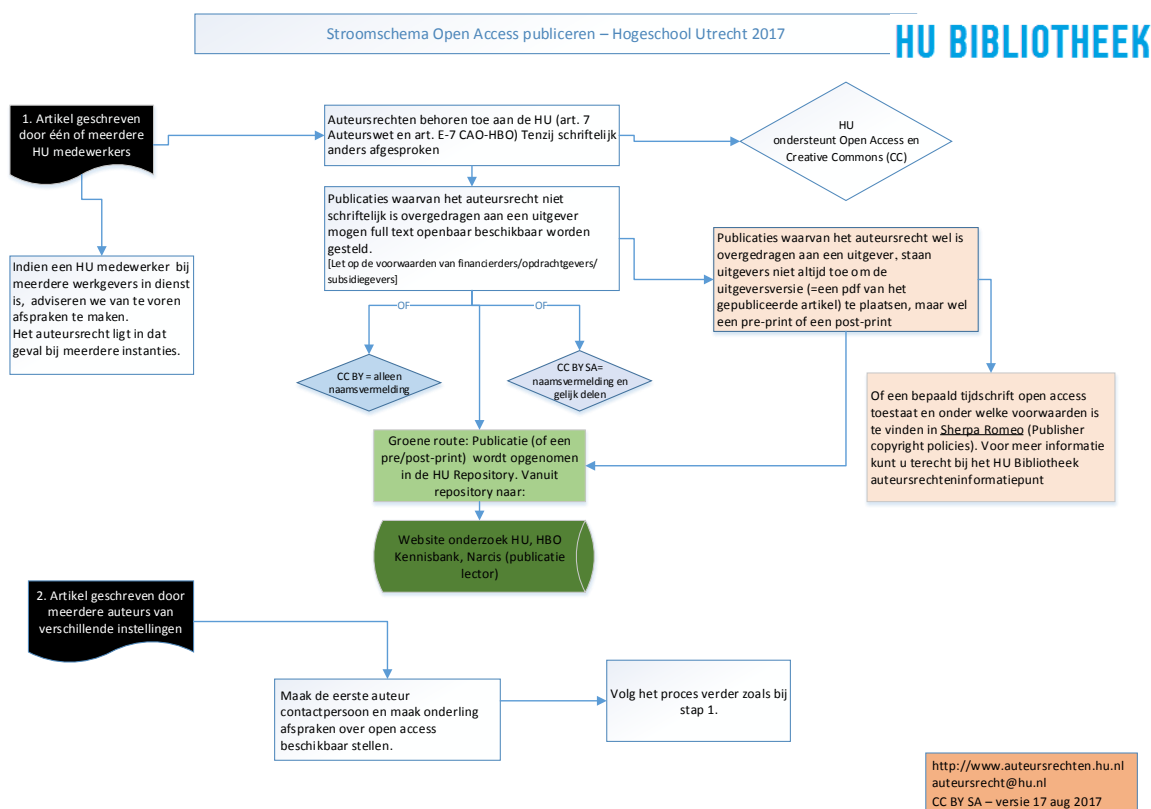
Op 27 mei 2016 hebben de Europese ministers besloten dat vanaf 2020 alle wetenschappelijke publicaties over resultaten van publiek gefinancierd onderzoek vrij toegankelijk moeten zijn. Ook moeten onderzoeksdata optimaal kunnen worden hergebruikt. Daarom moeten ook onderzoeksdata open zijn, behalve als er gegronde redenen zijn om van dat principe af te wijken, zoals bijvoorbeeld op het gebied van intellectueel eigendom, veiligheid of privacy. (Uit: Nieuwsbrief 27-05-2016, Rijksoverheid)

Dit besluit loopt voor op de kamerbrief (2013) van staatssecretaris Dekker (OCW) over open access publiceren:

In de kamerbrief van staatssecretaris Dekker (OCW) aan de Tweede Kamer over *Open Access van publicaties*, wordt de voorkeur uitgesproken voor de gouden route.

“...Mijn streven is erop gericht om binnen tien jaar, dus per 2024, de volledige omslag naar Open Access Golden road te realiseren...”, aldus staatssecretaris Dekker.

Open access publiceren op de HU:

2. HU Repository: Sharekit

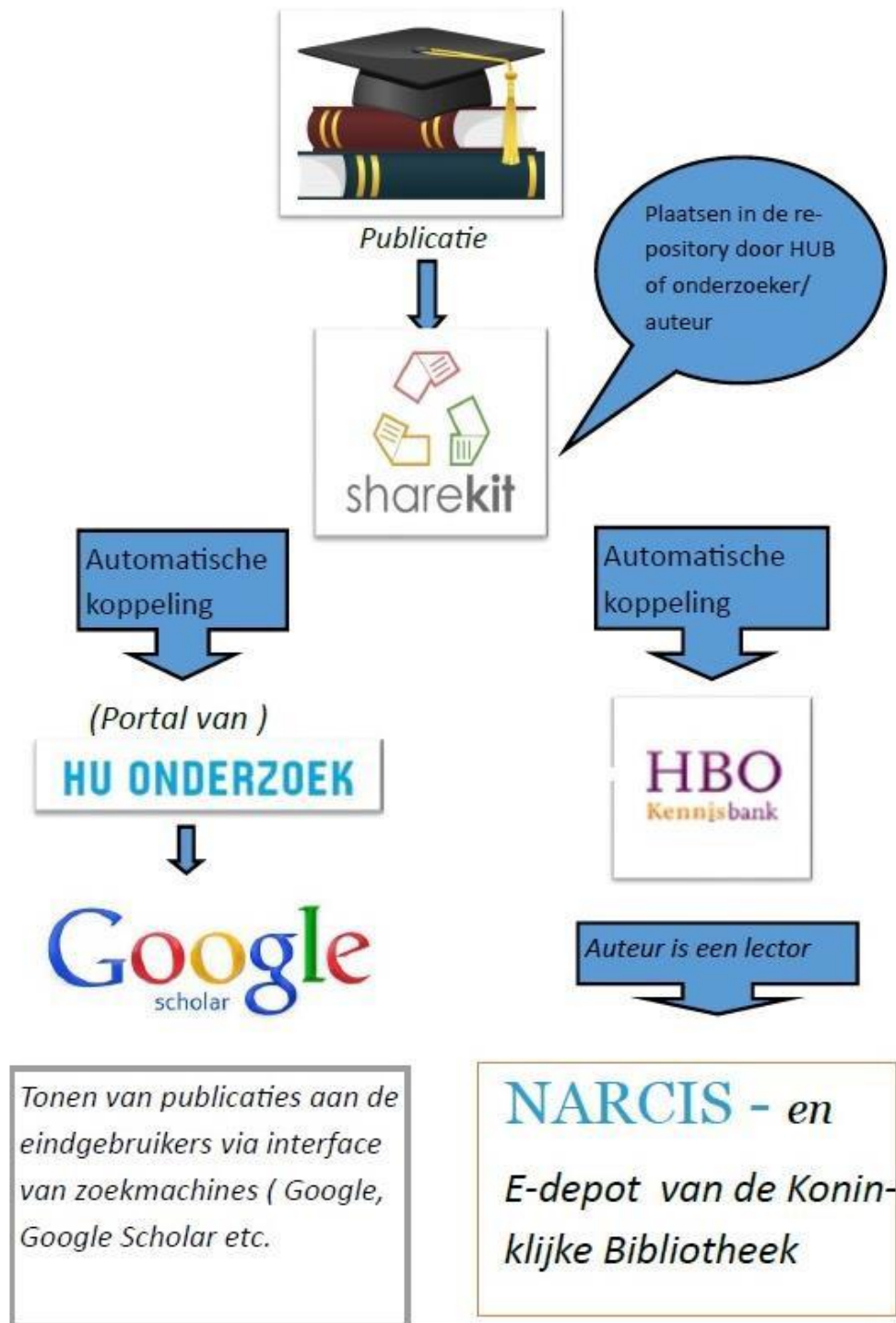
Lectoren en onderzoekers van de HU produceren een veelheid en verscheidenheid aan kennisproducten. Om kennisproducten voor iedereen toegankelijk te maken via de website HU Onderzoek of via gezamenlijke websites in het hoger onderwijs, heeft de hogeschool een *repository* nodig: Een repository is een database voor de opslag van documenten met de bijbehorende metadata (titel, auteur, jaartal, samenvatting etc.).

De HU maakt gebruik van de repositorydienst *Sharekit* van SURF, en is zelf verantwoordelijk voor de inhoud en het beheer daarvan. Met Sharekit is de hogeschool automatisch aangesloten op de HBO Kennisbank: Publicaties die in Sharekit worden ingevoerd worden zowel op de website HU Onderzoek getoond als in de HBO Kennisbank. Publicaties van lectoren worden vanuit de HBO Kennisbank automatisch doorgesluisd naar het wetenschapsportaal NARCIS. *Zie het schema op p. 6.*

HBO Kennisbank

In 2006 is op initiatief van het Samenwerkingsverband Hogeschool Bibliotheken (SHB) de HBO Kennisbank tot stand gekomen. Het doel van dit platform is om kennisproducten van hogescholen zichtbaar te maken en beschikbaar te stellen voor uitwisseling en hergebruik. Onder kennisproducten wordt verstaan: Artikelen, onderzoeksrapporten en afstudeerwerken geproduceerd door lectoren, onderzoekers, docenten en studenten. De HBO Kennisbank kan gezien worden als de toegangspoort tot de onderzoeksresultaten van hogescholen. De HBO Kennisbank wordt mogelijk gemaakt door SURF, de ICT- samenwerkingsorganisatie van het hoger onderwijs en onderzoek. Er doen meer dan 20 hogescholen mee en er zijn inmiddels rond de 40.000 kennisproducten in de HBO Kennisbank ontsloten.

De routing weergegeven in een schema:

3. HU procedure voor het uploaden van publicaties

Zoals beschreven staat in het vorige hoofdstuk moeten publicaties, voordat ze toegankelijk gemaakt kunnen worden via de website HU Onderzoek en de HBO Kennisbank, eerst ingevoerd worden in de repository Sharekit. De HU procedure voor het uploaden van publicaties gaat als volgt:

De onderzoeker mailt de publicaties naar publicaties@hu.nl.

De mail bevat een pdf- of Word- bestand van de publicatie, de naam van het lectoraat en het publicatietype*.

***Publicatietype:**

Article, Report, Book Part, Conference Object, Book, Contribution to Periodical, Lecture, Review, Doctoral Thesis, Pre-print, Working paper, Other

De publicaties komen bij de informatiespecialisten van de HU Bibliotheek terecht, zij voeren de publicaties in (in repository Sharekit) ten behoeve van:

- De publicatiedatabase van website HU Onderzoek
- Zichtbaar en beschikbaar maken voor uitwisseling en (her-)gebruik (open access) middels de HBO Kennisbank en wetenschapsporaal Narcis.

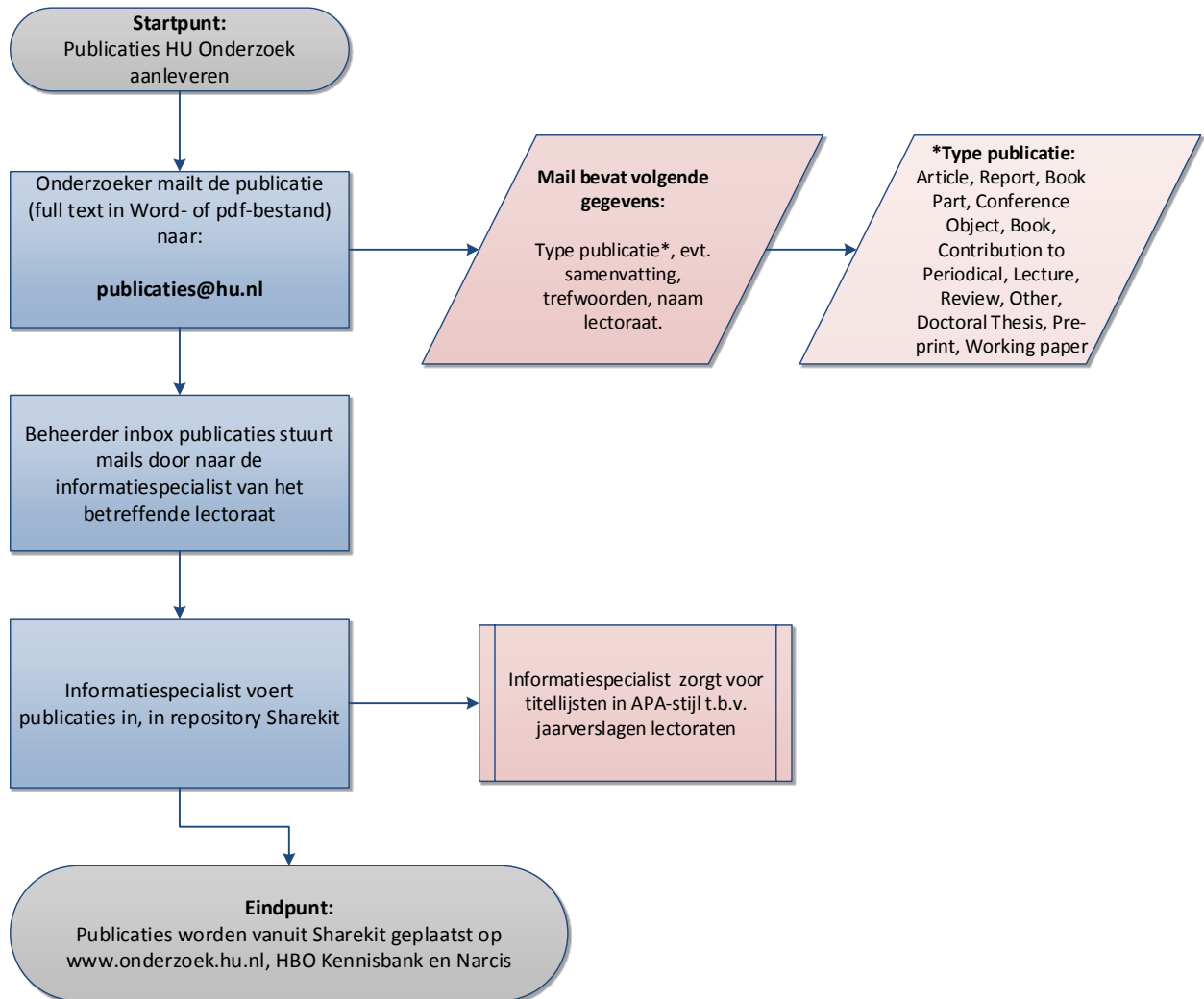
NB. Op verzoek maken de informatiespecialisten titellijsten in APA-stijl van de aangeleverde titels, ten behoeve van de jaarverslagen.

Auteursrechten:

Mocht de auteur rechten hebben overgedragen aan een (wetenschappelijke) uitgever, dan wordt alleen de titelbeschrijving getoond in de publicatiedatabase van website HU Onderzoek (zonder de full tekst). De informatiespecialist die het lectoraat ondersteunt kan onderzoeken of er andere mogelijkheden zijn voor open access publiceren.

Informatie daarover is te verkrijgen via auteursrecht@hu.nl

De procedure in een stroomdiagram weergegeven

4. Auteursrechten

Welke auteursrechten gelden voor het publiceren van (onderzoeks-) publicaties?

Uit de *Auteursrechtenregeling HU* (2010) hoofdstuk: 4 BESCHERMING VAN AUTEURSRECHTEN VAN PERSONEN BINNEN DE HOGESCHOOL (PERSONEELSLEDEN, STUDENTEN):

4.1 Auteursrechten behoren toe aan Hogeschool Utrecht indien zij betrekking hebben op een werk dat door een personeelslid, op eigen initiatief dan wel in opdracht van Hogeschool Utrecht, **in het kader van zijn aanstelling** is gemaakt. (art. 7 Auteurswet en art. E-7 CAO-HBO)

4.2 Een personeelslid dat van mening is dat een werk weliswaar geheel of gedeeltelijk is vervaardigd in het kader van zijn aanstelling, doch dat de rechten niettemin bij hem zouden moeten berusten, kan – voordat publicatie plaats vindt – aan de faculteitsdirecteur verzoeken een overeenkomst te sluiten, waarin is vastgelegd dat de auteursrechten geheel of gedeeltelijk bij het personeelslid zullen berusten. De betreffende faculteitsdirecteur is gehouden om – eventueel na het inwinnen van juridisch advies – in redelijkheid en met inachtneming van de in het geding zijnde belangen – **binnen zes weken** op dit verzoek te beslissen.

Ingeval de onderzoeker voornemens is eigen materiaal dat voor de HU ontwikkeld is over te dragen aan een commerciële uitgever, wordt geadviseerd hierover afspraken te maken met de leidinggevende. De HU ondersteunt open access en Creative Commons en zal altijd een voorkeur hebben voor niet exclusieve licenties bij hergebruik.

Mogen auteurs publicaties open access publiceren op internet?

Denk hierbij aan platforms zoals; websites van lectoren en kenniscentra, de HBO-Kennisbank en de website HU Onderzoek.

- Publicaties waarvan het auteursrecht niet schriftelijk is overgedragen aan een uitgever mogen full text beschikbaar worden gesteld op internet.

- Van publicaties waarvan het auteursrecht wel is overgedragen aan een uitgever, staan uitgevers niet altijd toe om de uitgeversversie (=een pdf van het gepubliceerde artikel) te plaatsen, maar wel een:

Pre-print: de versie voor peer review, of een Post-print: de versie na correcties n.a.v. peer review.

Of een bepaald tijdschrift open access toestaat en onder welke voorwaarden is te vinden in de internationale databank Sherpa Romeo (Publisher copyright policies). Er is nu ook een Nederlandse versie beschikbaar.

Praktische tools Auteursrechten

SURF heeft een aantal praktische tools ontwikkeld waarmee bepaald kan worden welke auteursrechten de auteur wilt overdragen aan de uitgever, en hoe afspraken over hergebruik van materiaal kunnen worden vastgelegd. Ook zijn er diverse voorbeeldbrieven en juridische wegwijzers opgesteld. Zie **Meer weten?** p. 16.

Auteurswet open access aangepast

Vanaf 1 juli 2015 is het volgende wetsvoorstel in werking gesteld:

Artikel 25fa Auteurswet:

“De maker van een kort werk van wetenschap waarvoor het onderzoek geheel of gedeeltelijk met Nederlandse publieke middelen is bekostigd, heeft het recht om dat werk na verloop van een redelijke termijn na de eerste openbaarmaking ervan, om niet beschikbaar te stellen voor het publiek, mits de bron van de eerste openbaarmaking daarbij op duidelijke wijze wordt vermeld”.

Een gedeelte uit de Toelichting:

“... De aanduiding «kort werk» houdt in dat het gaat om artikelen en niet om boeken. De term is ontleend aan artikel 16 lid 2 Auteurswet. Korte bijdragen aan (congres) bundels kunnen er ook onder vallen. Door deze bepaling behoudt de auteur het recht om zijn wetenschappelijk werk dat met publieke middelen is gefinancierd gratis via internet in open access beschikbaar te stellen...”

Vragen over auteursrechten kunt u mailen naar het Auteursrechten Informatiepunt (AIP): auteursrecht@hu.nl

5. Platforms voor het delen van onderzoek

Twee belangrijke vrij toegankelijke platforms voor het delen van bestanden van onderzoekers zijn Researchgate en Academia.edu.

ResearchGate en Academia.edu zijn social networking sites waar wetenschappers en onderzoekers documenten kunnen delen, vragen kunnen stellen en beantwoorden. Ongeveer 1000 medewerkers van de Hogeschool Utrecht hebben een account op Researchgate. De doelstelling van Researchgate is verdere kennisdisseminatie.

Beide platforms bieden de volgende voordelen voor onderzoekers:

- Het delen van publicaties.
- Het zorgt voor nieuwe samenwerkingsverbanden en het zorgt voor aansluiting bij collega's.
- Het verkrijgen van statistieken, o.a. statistieken over het gebruik van geüploade publicaties.
- Vragen stellen aan onderzoekers met dezelfde interesse over de hele wereld.
- Plaatsen van curricula vitae.
- Exportmogelijkheden vanuit een CRIS. CRIS (Current Research Information Systems) is een onderzoeksinformatiesysteem.

Er zijn echter ook nadelen:

- De meeste profielen bevatten slechts een klein aantal publicaties.
- Veel profielen worden niet bijgewerkt.
- Een deel van de beschikbare publicaties is onterecht geüpload, vanwege auteursrechten.
- De platforms kunnen niet beschouwd worden als databases voor duurzame opslag.
- De exportmogelijkheden zijn beperkt.

Platform voor praktijkgericht onderzoek: Podium

Naast bovengenoemde platforms is er ook het *Podium voor Praktijkgericht Onderzoek* van SIA (Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek). Deze website heeft een etalagefunctie voor een deel van de publicaties geproduceerd door lectoren en onderzoekers van hogescholen in Nederland.

6. Vindbaarheid van publicaties en unieke auteursnamen - de DAI

De Digital Author Identifier (DAI) is een uniek landelijk nummer voor elke onderzoeker c.q. auteur, die werkt bij een Nederlandse universiteit, hogeschool of onderzoeksinstituut:

- De DAI brengt diverse schrijfwijzen van een auteursnaam bij elkaar en maakt onderscheid tussen auteurs met dezelfde naam.
- Met de DAI wordt een eenvoudig overzicht van al het werk van een auteur samengesteld, ook al heeft de auteur bij meerdere instellingen gewerkt.
- Het wetenschapsportaal NARCIS maakt gebruik van DAI's, hierin kunnen onderzoekers ook zien of zij al een DAI hebben.
- Een DAI aanvragen kan bij de repositorymanager van de HU; Appie Bieze. De meeste lectoren zijn hierin overigens al voorzien.

Internationale ontwikkelingen auteursidentifiers ISNI en ORCID:

De DAI is gericht op Nederlandse wetenschappelijke auteurs, maar wetenschappelijk onderzoek beperkt zich niet alleen tot Nederland. De DAI wordt sinds 2012 geladen in de database International Standard Name Identifier (ISNI). ISNI richt zich op creatieve werken van wetenschappers, componisten, muzikanten, kunstenaars, schrijvers etc. Daarnaast is ORCID (Open Researcher and Contributor ID) in opkomst. ORCID is een identifier voor de wetenschappelijke auteur en is gericht op samenwerking met wetenschappelijke uitgevers en organisaties.

7. Aanvragen ISBN nummer

Het Internationaal Standaard Boeknummer (ISBN) is een unieke titel-identificatie die wereldwijd wordt gebruikt om gegevens van boeken en aanverwante producten op te slaan in computers van bibliotheken, grossiers, importeurs, distributeurs en boekverkopers. Het doel van het ISBN is dat elke titel die een uitgever uitgeeft, snel en eenvoudig terug te vinden is in databestanden.

- Bij de HU is het aanvragen van een ISBN in principe alleen nodig bij het publicatietype *Boek, Dissertatie of Proefschrift*.
- Aanvragen van ISBN nummers voor publicaties van HU lectoraten, worden gedaan door de afdeling M&C. Onderzoekers kunnen hun verzoek indienen via huistijl@hu.nl.
- Ook als een manuscript c.q. publicatie te koop zal worden aangeboden is een ISBN onontbeerlijk wegens opname in de voor boekverkopers belangrijke databank; de Titelbank.
- Boekwerkjes die worden gemaakt naar aanleiding van een Openbare Les krijgen altijd een ISBN.

8. Ondersteuning

Een overzicht van de informatiespecialisten per kenniscentrum:

Kenniscentrum Leren en innoveren:	Marianne Nennie marianne.nennie@hu.nl Roelie Tijmstra roelie.tijmstra@hu.nl Dick Vestdijk dick.vestdijk@hu.nl
Kenniscentrum Gezond en duurzaam leven	Liedeke van Schoot liedeke.vanschoot@hu.nl Jurgen Mollema jurgen.mollema@hu.nl Leendertjan Wieberdink leendertjan.wieberdink@hu.nl Dick Vestdijk dick.vestdijk@hu.nl
Kenniscentrum Sociale innovatie	Dorine Korsten dorine.korsten@hu.nl Simone Oostendorp simone.oostendorp@hu.nl Roelie Tijmstra roelie.tijmstra@hu.nl
Kenniscentrum Economisch sterke en creatieve stad	Tineke van der Meer tineke.vandermeer@hu.nl Maaïke Verweij maaïke.verweij@hu.nl Robert Hoeksema robert.hoeksema@hu.nl Dick Vestdijk dick.vestdijk@hu.nl

De informatiespecialisten bieden ondersteuning bij:

- Refworks: persoonlijke ondersteuning bij het gebruik van Refworks
- Literatuuronderzoek op maat
- Citeren en referentiebeheer
- Datamanagement: Opslag, beheer van literatuur en onderzoeksdata
- Open access publiceren (advisering)
- Auteursrechten

Verdere informatie:

PROCESBEHEERDERS

APPIE BIEZE APPIE.BIEZE@HU.NL	<ul style="list-style-type: none">▪ Sharekit▪ Website HU Onderzoek▪ Informatie-infrastructuur
SIETSKE DOUNA SIETSKE.DOUNA@HU.NL	<ul style="list-style-type: none">▪ HU-coördinator HBO Kennisbank: Scripties en onderzoekspublicaties▪ Contactpersoon voor aanleveren publicaties voor website HU Onderzoek▪ Beheerder mailbox publicaties@hu.nl

Meer lezen?

Inleiding

Berlin Declaration on Open access:

<http://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration>

Column: Onderzoeksresultaten breed beschikbaar voor praktijk en onderwijs / A. Franken

<http://www.onderzoek.hu.nl/Onderzoeksbeleid/Onderzoeksresultaten-breed-beschikbaar-voor-praktijk-en-onderwijs.aspx>

Website HU Onderzoek:

<http://www.onderzoek.hu.nl>

1. Open Access publiceren

Alle Europese wetenschappelijke artikelen in 2020 vrij toegankelijk:

<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2016/05/27/alle-europese-wetenschappelijke-artikelen-in-2020-vrij-toegankelijk>

Brief van staatssecretaris Dekker (OCW) aan de Tweede Kamer:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/11/15/kamerbrief-over-open-access-van-publicaties>

DOAJ

<https://doaj.org>

AANVULLENDE INFORMATIE:

HBO wil Open Access / Daan Andriessen, 2011

<https://hbo-kennisbank.nl/record/oai:repository.samenvormen.nl:smpid:46551>

Open Access.nl:

<http://www.openaccess.nl/index.php>

Praktijkgericht onderzoek in de etalage/ C. Hageman en D. Andriessen, juni 2016

<http://www.vereniginghogescholen.nl/actueel/actualiteiten/essay-praktijkgericht-onderzoek-in-de-etalage>

Unpaywall:

<http://unpaywall.org/>

Unpaywall is een extensie voor de browsers Chrome en Firefox die automatisch open access versies opzoekt van artikelen achter betaalmuren. Het maakt het aanbod van open access artikelen aanzienlijk beter toegankelijk.

(Bron: open access.nl, 21 april 2017)

2. HU Repository Sharekit

HBO Kennisbank:

<https://hbo-kennisbank.nl>

SURF:

<https://www.surf.nl>

Website HU Onderzoek:

<http://www.onderzoek.hu.nl>

NARCIS:

<http://www.narcis.nl>

4. AUTEURSRECHTEN

SURF: Praktische hulpmiddelen auteursrecht

<https://www.surf.nl/kennisbank/2010/praktische-tools-en-hulpmiddelen-auteursrecht.html>

Auteursrechtenregeling HU:

<https://intranet.sharepoint.hu.nl/HUD/info/reglementen/Regelingen/10.011%20Auteursrechtenregeling%20HU.pdf>

HU Auteursrechten Informatie Punt (AIP):

<http://www.bibliotheek.hu.nl/Ondersteuning/Auteursrechten.aspx>

Sherpa Romeo

<http://www.sherpa.ac.uk/romeo/index.php?la=nl>

AANVULLENDE INFORMATIE:

SURF: Auteursrechten in het hoger onderwijs

<https://www.auteursrechten.nl>

5. PLATFORMS VOOR HET DELEN VAN ONDERZOEK

Researchgate:

<https://www.researchgate.net>

Academia.edu:

<https://www.academia.edu>

POdium:

<http://www.podiumpraktijkgerichtonderzoek.nl>

6. VINDBAARHEID VAN PUBLICATIES EN UNIEKE AUTEURSNUMMERS : DE DAI

DAI :

<https://www.surf.nl/themas/onderzoek/onderzoeksinformatie/digitale-auteur-identificatie-dai/index.html>

ISNI:

<http://www.isni.org>

ORCID:

<http://orcid.org>

7. AANVRAGEN ISBN NUMMER

Mailadres voor aanvragen ISBN:

huisstijl@hu.nl

Titelbank:

<http://isbn.titelregister.net/Titelbank.html>

Overige organisaties

DANS - *DANS bevordert duurzame toegang tot digitale onderzoeksgegevens.:*

<http://dans.knaw.nl/nl>

NWO - *De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek financiert onderzoekers, geeft sturing aan de Nederlandse wetenschap via programma's en beheert de (inter-) nationale kennisinfrastructuur:*

<http://www.nwo.nl>

SIA - *Het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA financiert en stimuleert praktijkgericht onderzoek van hogescholen:*

<http://www.regieorgaan-sia.nl>